

Sygn. akt III AUa 569/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSO del. Beata Górską (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2014 r. w Szczecinie

sprawy E. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział wG.

o podjęcie wypłaty emerytury z datą wcześniejszą

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 czerwca 2013 r. sygn. akt VI U 392/13

1. oddała apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz ubezpieczonej E. P. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III AUa 569/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18.03.2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił E. P. uchylenia decyzji z dnia 12.10.2011 r. w części w jakiej zawieszala ona na podstawie art. 28 ustawy z dnia

16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103 a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - zwanej dalej ustawą emerytalną - prawo

do emerytury za okres od 1 października 2011 r. do 21 listopada 2012 r.

W odwołaniu od decyzji organu rentowego ubezpieczona podniosła, że Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. K 2/12, stwierdził niezgodność z Konstytucją RP wskazanego art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 roku o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy emerytalnej i nie było podstaw do zawieszania jej świadczenia emerytalnego. Obecnie domaga się więc świadczenia w łącznej kwocie 18.934,37 zł wraz z odsetkami ustawowymi od kwot i za okresy wskazane w odwołaniu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i wskazał, że wspomniany wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27.11.2012r. wchodzi w życie dopiero z dniem jego opublikowania i wobec tego, że Trybunał nie wskazał innej daty, wywiera on skutek prawny dopiero od dnia opublikowania i to na przyszłość, a zatem nie z mocą wsteczną. Nie może być zatem zastosowany do sytuacji prawnej ubezpieczonego i z tych względów zaskarżoną decyzję należy uznać za prawidłową.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 10.06.2013 roku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że ustalił brak podstaw do zawieszenia ubezpieczonej E. P. prawa do emerytury w okresie od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku (pkt I), a nadto zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II wyroku).

Z ustaleń Sądu I Instancji wynika, że E. P. nabyła prawo do emerytury z dniem 1 sierpnia 2009 roku. Decyzją z dnia 12.10.2011 roku organ rentowy wstrzymał wypłatę emerytury od dnia 1 października 2011 roku w związku z kontynuowaniem przez ubezpieczoną zatrudnienia. Jako podstawę prawną wskazał art. 28 ustawy o zmianie ustawy o finansach publicznych (Dz. U. nr 257 poz. 1726). W dniu 3.12.2012 roku ubezpieczona wystąpiła o wznowienie postępowania powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonej zasługiwało na uwzględnienie. Istotą sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wywołuje skutki prawne wyłącznie do zdarzeń przyszłych, czy też może prowadzić do uchylecia decyzji wydanych przez jego ogłoszeniem. Sąd Okręgowy podzielił wykładnię celowościową jako zgodną z duchem Konstytucji. Trudno bowiem uznać za sprawiedliwe i zgodne z ideą demokratycznego państwa prawa (art. 1 Konstytucji RP) odbierania obywatelom ich praw na podstawie niekonstytucyjnych przepisów, tylko dlatego, że Trybunał wydał swoje orzeczenie ex post. Potwierdził to w Komentarzu do Kodeksu Postępowania Cywilnego D. Z. który stwierdził:

co do oceny skutków mocy obowiązującej orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, w których nie określił on wprost ich zasięgu czasowego, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przeważa stanowisko, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc wsteczną (ex tunc). Sąd Najwyższy prezentował je m.in. w uchwale z dnia

23 stycznia 2001 r., III ZP 30/2000 (OSNP 2001, nr 23, poz. 685), wyroku z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98 (OSNC 2000, nr 5, poz. 94), postanowieniu z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/2000 (OSNP 2001, nr 10, poz. 331). Z powyższych względów Sąd pierwszej instancji nie podzielił stanowiska wyrażonego w odpowiedzi na odwołanie ubezpieczonego co do daty utraty mocy wskazanych w wyroku Trybunału Konstytucyjnego przepisów. Brak podstaw do zawieszenia prawa do emerytury miał bowiem miejsce od momentu wejścia w życie kwestionowanego przepisu, tj. od dnia 1 października 2011 r. W ocenie Sądu Okręgowego fakt, że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niekonstytucyjności wskazanego przepisu po roku jego obowiązywania nie może stanowić negatywnej przesłanki do uzyskania przez ubezpieczonego świadczenia, do którego miał prawo zgodnie z Konstytucją RP.

Sąd Okręgowy tak argumentując na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił brak podstaw do zawieszenia prawa do emerytury ubezpieczonej w okresie od dnia 1 października 2011 roku do dnia 21 listopada 2012 roku (pkt I wyroku). Na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej, jako strony wygrywającej proces, kwotę 100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt II wyroku).

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. :

a/ art. 103a ustawy emerytalnej przez jego błędną wykładnię, w sytuacji gdy przedmiotowa regulacja prawna nie uzasadniała nakazania organowi rentowemu podjęcia wypłaty spornej emerytury od 1.10.2011r., tj. od dnia jej zawieszenia, do dnia 29.02.2012 r.,

b/ art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, ma moc wsteczną (ex tunc), w sytuacji gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej wyżej wymienionego wyroku od dnia jego wejścia w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw 22.11.2012r. i na przyszłość (ex nunc) wobec nie określenia przez Trybunał Konstytucyjny innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy emerytalnej.

W oparciu o powyższe, apelujący wniósł :

1. o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ubezpieczonej,
2. ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Rozpoznający sprawę Sąd Okręgowy – wbrew zarzutom apelacyjnym

- nie naruszył norm prawa materialnego, a zapadłe rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji jest trafne i nie ma podstaw do jego zmiany.

W pierwszej kolejności należy podnieść, iż ubezpieczona nabyła prawo do emerytury w dniu 1.08.2009 roku, a zatem w okresie kiedy nie obowiązywał uchylony z dniem 8.01.2009r. przepis art. 103 ust. 2a ustawy emerytalnej, będącego pierwowzorem dla później zaś uchwalonego przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, wprowadzającego obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą pod rygorem zawieszenia wypłaty nabytej emerytury. Bezsprene organ rentowy zawiesił wypłatę świadczenie emerytalne na podstawie przepisu art. 103a ustawy emerytalnej, uznanego następnie przez Trybunał Konstytucyjny za regulację niekonstytucyjną w określonym w tym wyroku zakresie. W niniejszej więc sprawie nie było podstaw do zawieszenia wypłaty emerytury i to od samego początku, nie zaś – jak wywodził organ rentowy – dopiero od dnia opublikowania wyroku Trybunału Konstytucyjnego w Dzienniku Ustaw i to z mocą na przyszłość.

Z chwilą bowiem ogłoszenia wyroku z Dzienniku Ustaw jedynie potwierdzono istniejąca od początku niekonstytucyjność przyjętej przez ustawodawcę regulacji prawnej. Sąd Apelacyjny wskazuje też na utrwaloną linię orzecznictwa: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją, wchodzące w życie z dniem ogłoszenia, mają skutki retrospektywne, tj. działają wstecz (zob. wyrok z dnia 6.04.2006r., sygn. III AUa 996/05, OSA 2008r. nr 3, str. 6, LEX nr 357749, wyrok z dnia 16.01.2013r. LEX nr 1264372; zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79,

uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r. III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81 i z dnia 19 maja 2006 r. III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r. IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, ze sprost. OSNC 2004, nr 10, s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r. V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr 1, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPUS 2001, nr 10, poz. 331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego ex tunc istnieją co prawda wyjątki mające podstawę

w przepisach Konstytucji RP, ale niewątpliwie nie zachodzą one w okolicznościach niniejszej sprawy. Przypadkiem wyłączenia retroaktywności wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest wyraźne stwierdzenie w tym zakresie zawarte w sentencji wyroku Trybunału, w której wyłącza retroaktywność w pełnym zakresie, tzn. określa jego skutki na przyszłość. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., sygn. II CSK 335/10, Biuletyn SN z 2011, nr 4, s. 8), wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie jest skuteczny ex tunc, również w takim zakresie, w jakim naruszałoby to zasadę ochrony praw słusznie nabytych

(art. 2 Konstytucji RP). A contrario, w przypadku przyznanej emerytury, a ściślej przyznanego prawa do emerytury, wskutek spełniania przez ubezpieczoną wszystkich ustawowych przesłanek, według stanu prawnego obowiązującego na dzień wydania decyzji, a więc w sytuacji prawa słusznie nabytego, ochrona realizacji tego prawa, czyli wypłaty rozciąga się na cały okres. Charakterystyczny zaś przykład wyłączenia skuteczności ex tunc wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynikający z odroczenia utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji) nie dotyczy niniejszej sprawy, jak też nie może być tłumaczone inaczej niż jego pozostawienie przez oznaczony czas w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Do wskazanej zatem w wyroku Trybunału Konstytucyjnego daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wyłączony jest skutek retrospektywny takiego wyroku (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61 i z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 31 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., V CZ 73/08, nie publ.). Ustawodawca nie mógł zatem,

na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy

z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku

w Dzienniku Ustaw utracił moc przepis art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy

z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa

do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal

w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo

do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt sprawy, niewątpliwie E. P. znajduje się w kręgu beneficjentów omawianego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z uwagi na treść przepisów obowiązujących w dacie wydania decyzji organu rentowego przyznającego prawo do świadczenia emerytalnego.

Mając na uwadze przedstawioną argumentację Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego, jako niezasadną. O kosztach zastępstwa procesowego należnych pełnomocnikowi organu rentowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 108 § 1 k.p.c, w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r. Nr 163 poz.1349)

Del. SSO Beata Górska SSA Barbara Białecka SSA Romana Mrotek